

Asia: VN/32556/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Lausunto

5 b § Jätteeksi luokittelun päätyminen

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain (646/2011, JL) ja ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) muuttamisesta. Esityksen mukaan jätelaissa säädettäisiin uudesta hyväksymismenettelystä, jossa aineen tai esineen haltija voisi hakea aineen tai esineen luokittelua sivutuotteeksi tai jätteeksi luokittelun päättymistä. Ehdotettu uusi menettely korvaisi ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupamenettelyn arvioitaessa aineen luokitusta sivutuotteeksi tai jätteeksi luokituksen päätyessä. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) antaa asiassa seuraavan lausunnon.

Jätelain 5 b §:n 3 ja 4 momentteja ehdotetaan kumottavaksi säädösmuutoksen myötä. Muutos on perusteltu lain johdonmukaisuuden näkökulmasta, koska ehdotuksen mukaisesti sivutuotteeksi luokittelua tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevasta hyväksymismenettelystä säädettäisiin jäljempänä laissa yksityiskohtaisin uusin säännöksin.

137 § Muutoksenhaku

Ei lausuttavaa.

143 b § Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä, uusiomateriaalirekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta

Ei lausuttavaa.

147 a § Sivutuotteeksi luokittelua ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva päätös

Aineen tai esineen luokittelu sivutuotteeksi tai jätteeksi luokittelun päätyminen ratkaistaan nykyisen lainsäädännön nojalla ympäristölupapäätöksessä tai ympäristölupaa muutettaessa. Menettelynä on voinut olla myös ELY-keskuksen tai kunnan lausunto, jota ei kuitenkaan ole ehdotuksessa käsitelty tarkemmin. Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteena on muuttaa jätelakia niin, että säädösmuutoksen myötä nämä ratkaistaisiin aina jätelain mukaisella tapauskohtaisella

päätöksellä. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus pitää ehdotettua menettelyä nykytilaa selkeyttävänä ja siten kannatettavana. Aiempaa yksinkertaisempaan menettelyyn muutos voi edistää ehdotuksen tavoitteiden mukaisesti kiertotaloutta ja uusiomateriaalien käyttöä.

147 b § Hakemus sivutuotteeksi luokittelemiseksi tai jätteeksi luokittelun päättymiseksi

Ehdotuksen 147 b §:ssä säädettäisiin tarkemmin sivutuotteeksi luokittelemiseksi tai jätteeksi luokittelun päättymiseksi tehtävästä hakemuksesta ja sen sisällöstä. Lisäksi säännöksessä säädettäisiin Lupa- ja valvontavirastolle velvollisuus ilmoittaa hakemuksen vireilletulosta ympäristölupaviranomaiselle, jos hakijalla on toimintaan liittyvä ympäristölupahakemus vireillä, tai lupaa valvovalle viranomaiselle, jos hakijalla on jo voimassa oleva ympäristölupa. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa, että toiminta ei itsessään kaikissa tilanteissa edellytä ympäristölupaa, mutta se saattaa olla ympäristönsuojelulain perusteella ilmoituksenvarainen tai rekisteröintivelvollinen. Valmistelussa olisi vielä hyvä arvioida, olisiko myös tällaisissa tilanteissa tarpeen säätää Lupa- ja valvontaviraston ilmoitusvelvollisuudesta kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jonka toimivaltaan ilmoituspäätösten ja rekisteröinti-ilmoitusten käsittely kuuluu.

Säännösehdotuksessa on lisäksi käytetty virheellisesti termiä ”lupa- ja valvontaviranomainen”. Tämä tulisi epäselvyyksien välttämiseksi korjata Lupa- ja valvontavirastoksi, koska tällä tarkoitetaan 1.1.2026 toimintansa aloittavaa uutta valtakunnallista virastoa.

147 c § Päätösharkinta ja päätöksen sisältö

Säännösehdotuksessa on käytetty virheellisesti termiä ”lupa- ja valvontaviranomainen”. Tämä tulisi korjata Lupa- ja valvontavirastoksi, koska tällä tarkoitetaan 1.1.2026 toimintansa aloittavaa uutta valtakunnallista virastoa.

147 d § Tuotteen vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen

Ei lausuttavaa.

147 e § Päätöksen muuttaminen

Päätöstä aineen tai esineen luokittelusta sivutuotteeksi tai jätteeksi luokittelun päättymisestä voitaisiin muuttaa aineen tai esineen haltijan aloitteesta. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus tuo esiin, että aineen tai esineen haltijuus voi alkuperäisen päätöksen antamisen jälkeen siirtyä muulle taholle siltä, jolle ehdotetun 147 § a:n mukainen päätös on annettu. Valmistelutyössä tulisi vielä tarkastella sitä, onko tällaisissa tilanteissa tarpeen varata alkuperäiselle aineen tai esineen haltijalle tilaisuus tulla kuulluksi päätöksen muuttamista koskevasta asiasta.

Kannatettavaa on, että päätöksen muuttamista koskevan asian voi panna vireille myös Lupa- tai valvontavirasto itse taikka yleistä etua valvova viranomainen. Tätä kautta voidaan turvata ympäristönsuojelun yleisen edun huomioon ottaminen paremmin.

Lupa- ja valvontaviraston olisi ehdotuksen mukaan ilmoitettava päätöksen muuttamista koskevan asian vireilletulosta toiminnan ympäristölupaa valvovalle kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. ELY-keskus toteaa, että toiminta ei itsessään kaikissa tilanteissa edellytä ympäristölupaa, mutta se saattaa olla ympäristönsuojelulain perusteella ilmoituksenvarainen tai rekisteröintivelvollinen. Valmistelussa olisi tarpeen arvioida vielä ilmoitusvelvollisuudesta säätämistä näissä tapauksissa.

Säännösehdotuksessa on käytetty vaihtelevasti termejä ”lupa- ja valvontaviranomainen” ja ”Lupa- ja valvontavirasto”. Tämä tulisi korjata Lupa- ja valvontavirastoksi, koska tällä tarkoitetaan 1.1.2026 toimintansa aloittavaa uutta valtakunnallista virastoa.

147 f § Päätöksen peruuttaminen

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että päätös voidaan tietyin edellytyksin peruuttaa, ja Lupa- ja valvontaviraston vireillepano-oikeus turvaa osaltaan myös ympäristönsuojelun yleisen edun toteutumista. Ehdotuksen mukaan ennen peruuttamista tulisi aineen tai esineen haltijalle varata tilaisuus tulla kuulluksi. Koska aineen tai esineen haltija on voinut vaihtua, tulisi arvioida sitä, onko tällaisissa tilanteissa tarpeen kuulla myös sitä aineen tai esineen aiempaa haltijaa, jolle 147 a §:n mukainen päätös on annettu.

Lupa- ja valvontaviraston olisi ilmoitettava päätöksen peruuttamista koskevan asian vireilletulosta toiminnan ympäristölupaa valvovalle kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Toiminta ei itsessään kuitenkaan kaikissa tilanteissa edellytä ympäristölupaa, mutta se saattaa olla ympäristönsuojelulain perusteella ilmoituksenvarainen tai rekisteröintivelvollinen. Valmistelussa olisi tarpeen arvioida vielä ilmoitusvelvollisuudesta säätämistä näissä tapauksissa.

147 g § Päätöksen suhde myöhempään sääntelyyn

Ei lausuttavaa.

147 h § Valitusoikeus sivutuotetta tai jätteen luokittelun päättymistä koskevassa asiassa

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus esittää, että säännöksen perusteluissa otettaisiin vielä kantaa siihen, katsottaisiinko kunnan ympäristönsuojeluviranomainen säännöksessä tarkoitetuksi yleistä etua valvovaksi viranomaiseksi, jolla olisi valitusoikeus. Käytännössä tämä turvaisi samalla sen, että kunnan ympäristönsuojeluviranomainen saisi tiedon mahdollisesti sen valvontatoimintaan vaikuttavista päätöksistä ottaen huomioon kunnan tehtävät lupavalvonnassa sekä ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyissä. Mikäli kunnan ympäristönsuojeluviranomaista ei voitaisi katsoa yksiselitteisesti tällaiseksi viranomaiseksi, tulisi harkita tarvetta säätää esityksen 147 c §:ssä, 147 e §:ssä ja 147 f §:ssä siitä, että näiden mukainen päätös toimitettaisiin aina tiedoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos toimintaan liittyy ympäristölupa, ilmoituspäätös tai toiminnan rekisteröinti.

Esityksen perusteluissa on todettu, että Lupa- ja valvontaviraston yleisen edun valvontayksiköllä ei olisi valitusoikeutta yleistä etua valvovana viranomaisena. Ehdotusta ei ole perusteltu millään tavalla, mikä on puute. Ehdotus vaikuttaa lisäksi olevan ristiriidassa sen kanssa, että yleisen edun valvontayksikön tehtävänä on nimenomaan valvoa yleistä ympäristöetua Lupa- ja valvontaviraston omista päätöksissä esimerkiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupa-asioissa. Tähän nähden ei voida pitää tarkoituksenmukaisena säätää jätelain asioista eri tavalla, koska yleisen edun valvontayksiköllä voidaan katsoa myös nyt ehdotetun sääntelyn mukaisissa päätöksissä olevan vastaava tehtävä.

147 i § Uusiomateriaalirekisteri

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus pitää päätösten kokoamista uusiomateriaalirekisteriin hyvänä menettelynä. ELY-keskus ottaa kantaa asiaan liittyvän siirtymäsäännöksen tarpeeseen kantaa kohdassa Muuta huomioitavaa.

47 b § Sivutuotteeksi luokittelemista tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan asian ratkaiseminen jätelain mukaisessa menettelyssä

Ei lausuttavaa.

Muuta huomioitavaa

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus nostaa vielä esiin, että hallituksen esitysluonnokseen ei sisälly siirtymäsäännöksiä. Siirtymäsäännöksessä tulisi kuitenkin säätää siitä, ovatko ennen lain voimaantuloa annettujen sivutuotteeksi luokittelua tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat päätökset ja lausunnot voimassa sellaisinaan ja voidaanko niihin soveltaa esimerkiksi päätöksen muuttamista tai peruuttamista koskevia uusia säännöksiä (147 e ja 147 f §:t).

Mahdollista siirtymäaika aiemmin annettujen päätösten ja lausuntojen lainmukaisuuden selvittämiseksi tulisi harkita. ELY-keskuksen käsityksen mukaan nykyiset luokittelua koskevat menettelyt ovat olleet eritasoisia ja osa toiminnanharjoittajista toimii hallituksen esityksessäkin todetulla ns. harmaalla alueella. Aiemmin tehdyt luokittelua koskevat menettelyt tulisi päivittää jollakin aikavälillä uuden lain mukaisiksi ympäristö- ja terveyshaittojen vähentämiseksi, mutta myös toiminnanharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun vuoksi.

Asiassa voisi olla tarpeen säätää myös siirtymäsäännöksestä, jossa veloitettaisiin toimittamaan ennen lain voimaantuloa annettujen sivutuotteeksi luokittelua tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat päätökset ja lausunnot Lupa- ja valvontavirastolle rekisteriin merkitsemistä varten.

Polso Anne
Etelä-Pohjanmaan ELY

Hakala Maria
Etelä-Pohjanmaan ELY - Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue